

voet verzetten zonder dat er een wonder gebeurt. Gelooft men alleen het gezicht en gebruikt men niet rede en gezond verstand, dan bewegen, als wij wandelen, de bergen t.o.v. elkaar en komen naar ons toe. Patricius' wijsheid is die van iemand, die door het venster naar grazende koeien keek, terwijl voor het raam een spin hing. Hij zag hen in dezelfde richting en onderscheidde het afstandsverschil niet en riep uit: o wonder, een veelvoetige koe! (*miraculum, bovem multipedem*) ³³).

De schijnbare wegen der planeten behooren tot de taak der praktische astronomie (*astronomia practica et mechanica*); om de ware wegen te vinden heeft men de beschouwende astronomie noodig ³⁴); aan de meetkundigen de taak uit te maken door welke lijnen en cirkels op papier de juiste afbeeldingen dier ware bewegingen geteekend worden.

II. DE ACHTERGROND VAN KEPLER'S „PHYSISCHES” HYPOTHESEN.

Het geometrische wereldplan.

Reeds vóór 1595 stond Kepler's grondgedachte vast, dat God de wereld schiep naar maat en getal. God heeft in de schepping Zichzelf willen uitdrukken; in Zijn wezen was het getal 3 reeds opgesloten. Vóór de schepping was er geen getal dan de 3, die God zelf is; in het geschapene is echter het getal steeds een accidens van de hoeveelheid ³⁵).

De laatste stelling is voor Kepler zeer belangrijk; de getallen ontleenen hun waardigheid niet aan zichzelf, maar aan de quantiteiten die zij uitdrukken. Kepler is tegenstander van de zuivere getallenmystiek; 6 is een volmaakt getal door de eigenschappen van de zeshoek; op zichzelf is het niet heilig ³⁶). Dit komt dus neer op de prioriteit der geometrie t.o.v. de arithmetica. De geometrische begrippen, die in de Goddelijke geest abstracties zijn, hebben voor hun uitdrukking in het subject, in het geschapene, de materie noodig; waar het geschapene is, daar is meetkunde (*ubi materia, ibi geometria*) ³⁷).

Om te beginnen staat vast de harmonie der rustende dingen: zon, vaste sterrensfere en tusschenruimte met Vader, Zoon en H. Geest ³⁸). Dit is volgens Kepler geen ledige gelijkenis, die men achteraf opmerkt, maar de oorzaak dat de wereld zóó en niet anders is ³⁹). De Drieëenheid zelf was dus oertype voor het heelal.

Nu vraagt Kepler ook voor de bewegende lichamen, de planeten, naar oorzaken waarom het zóó en niet anders is met hun aantal, afstanden en bewegingen. Van alles heeft hij geprobeerd om er achter te komen: of misschien de straal van de eene baan een veelvoud van die der andere is en ook het tenslotte als verkeerdt inge-